

MEE MET BASISARTS, MUZIKANT EN TV-PRESENTATOR ELBERT SMELT

‘Het is belangrijk dat jongeren voeling houden met hun lijf’

Op reportage met Elbert Smelt, die naast arts en zanger, ook presentator is van het medische kinderprogramma Topdoks (EO). ‘Ik heb er plezier in om dingen uit te leggen.’

Elbert Smelt (35) klapt zijn laptop dicht, zwaait zijn rugzak om zijn schouder en staat op van zijn plekje in de zon. ‘Zullen we?’ De televisiepresentator van het medische kinderprogramma Topdoks (EO) heeft die ochtend opnames gemaakt in het WKZ in Utrecht. Nu staat het volgende item in het draaiboek, in Veldhoven. Daar zullen medewerkers van het Máxima MC laten zien hoe een bevallingsrobot werkt – voor seizoen vier van Topdoks, dat komend najaar begint.

Hij schuift de deur van zijn zilvergrijze busje open – geschikt voor zijn gezin met twee kleine kinderen en een derde onderweg, en bijna elk weekend in gebruik voor de band Trinity. Smelt combineert zijn carrière als tv-presentator en arts met zijn bestaan als muzikant. In christelijke kringen is de wereldmuziek van Trinity een begrip – hun stijl combineert folk, Latijns-Amerikaanse, Afrikaanse en Keltische invloeden. Leadzanger Elbert Smelt speelt saxofoon en panfluit, wat hij ooit als jongetje in Peru leerde. Daar werd hij, in Lima, geboren als middelste van drie zonen van een zendelingenechtpaar. ‘Mijn vader betaalde het schoolgeld van een aantal studenten, in ruil daarvoor leerden ze

ons Peruaanse muziek’, vertelt Smelt al rijdend richting het zuiden.

Missie

Smelt heeft het rusteloze dat ‘tropen-kinderen’ wel vaker hebben; ooit in een ver land geboren voelen ze zich overal en nergens thuis. Hij wilde al geneeskunde studeren nadat hij als 8-jarige jongen terugkwam naar Nederland, vertelt hij onderweg op de A2. Zijn vader was daar

Ik wilde wat betekenen voor de mensen

dominee, en zijn moeder werkte er als arts. ‘Als ik dokter word, had ik bedacht, dan kan ik terug naar Peru. Dat was mijn droom, jazerker had ik een missie. Ik wilde wat betekenen voor de mensen. Voor mij was geneeskunde studeren niet eens zo eenvoudig, want ik ben niet exact aan-

gelegd. Meer een creatieveling met een talenknobbel. Toch koos ik het vakkenpakket om geneeskunde te studeren. Wel ben ik communicatief en had vaardigheid met mensen – iets wat artsen natuurlijk moeten hebben.’

Hoe kwam hij bij Topdoks terecht? ‘Ik had al veel podiumervaring, zo hebben we twee keer op de EO-Jongerendag opgetreden, waar meer dan twintigduizend man op afkomt. Ze wisten dus dat ik gewend ben aan publiek en hadden me gevraagd voor een casting. Met medepresentator Rachel Rosier, die journalist van de EO is, had ik meteen een broer-zusklik, een beetje plagend. We hebben beiden een christelijke achtergrond, houden van het leven en delen veel interesses, dus we praten altijd lekker weg.’

Robot Victoria

Inmiddels is het busje de parkeerplaats van het Máxima MC (MMC) opgereden. Elbert Smelt loopt meteen door naar de ‘kraamsuite’, waar het team de opnames voorbereidt.

Smelt krijgt kleding aan van het ziekenhuis, het jasje zit een beetje wijd. Geen grime? ‘Nee hoor, ik doe het naturel. Alleen in de winter neem ik soms een

zonnebank.' De cameraman plakt een logo (Philips) af op een apparaat boven het bed. De geluidsman plaatst ondertussen een zender bij Elbert, regisseur Jan Pool doet een geluidcheck. 'Kun je me horen, Beatrijs?' Beatrijs van der Hout is medisch ingenieur en snapt hoe de bevallingsrobot werkt, die zij vanuit een apart kamertje bestuurt. Bevallingsrobot 'Victoria' is een pop die het ziekenhuis gebruikt om trainingen te geven. De pop is zo groot als een mens, met 'echte' functies: de pop heeft een 'hartslag', kan praten (via Van der Hout), ademen en bloeden... en dus een baby krijgen. De peperdure pop is eigendom van het bedrijf Medsim, maar ligt nu bij het MMC, zodat studenten leren hoe ze een bevalling kunnen begeleiden, ook een ingewikkelde. In Veldhoven waren vorig jaar zeven bevallingen per dag, nu zelfs iets meer, zegt verpleegkundige Renske Vermeer.

Camera draait

Smelt vraagt voordat de opnames beginnen aan regisseur Pool: 'In hoeverre weet ik hoe een bevalling gaat?' 'Het zou raar zijn als je niks weet', vindt die. 'Je mag wel vragen: "is het niet zo dat...?"' De camera draait. Smelt staat naast het bed met gynaecoloog Judith van Laar en verpleegkundige Vermeer. 'Ik mag hier assisteren met een bevalling – maar waar is de moeder?' Eerst wordt een 'gewone' bevalling geoefend. De toon is snel en vrolijk, het gaat ongedwongen over weeën en persdrang. Smelt, die de pop toucheert: 'Het heet toch verstrijken als de rand van de baarmoedermond zachter wordt?' Pool onderbreekt: 'Je geeft iets te veel informatie. Laat Judith of Renske het even uitleggen.' Even later komt de 'baby' eruit. 'Wat gaaf!' De pop gaat omhoog. 'O, het is een meisje. Word ik nou vernoemd?'

Victoria: 'Het is een meisje, Elbert.' Smelt zet zijn verbazing dik aan: 'O en dat is de placenta, de moederkoek.' Regisseur Pool: 'En kan jij dan meteen even uitleggen wat een placenta is?' Gynaecoloog Van Laar zegt keurig: 'Zo krijgt de baby alle voedingsstoffen.' Jan Pool: 'Mooi, het staat erop. Dan gaan we nu nog een stuitbevalling oefenen.' Gynaecoloog Van Laar legt uit: 'Pak de baby maar in de hamburgergreep, dat lukt niet in één keer.' Smelt: 'Zullen we nog een apgarscore doen?' Pool: 'Nee, dan wordt het erg veel informatie voor een item. Ik zal hier wel babygehuil onder monteren.' Smelt vraagt aan Victoria: 'En, je hoeveelste kind is dit?' '1742' zegt Victoria. Zo, klaar. De baby gaat weer in de bevallingsrobot, de deksel van de buik erbovenop. 'Poppetje gezien, kastje dicht', zegt Smelt met een blik naar de camera.

Bizarre weetjes

Tijdens de ongeveer acht opnamemaanden van Topdoks gaat Smelt elke week één of twee dagen op pad in het land, voor uiteenlopende items, hoe werkt bijvoorbeeld een orgaan, of wat doet maagzuur? 'Vaak testen we zelf iets. Zo heeft Rachel zich onder een zonnebank voor de helft ingesmeerd, om aan te tonen hoe zonnebrand werkt en heeft zij een snee in mijn huid gehecht.'

'Het programma is entertainend, maar stiekem brengt het je iets bij', vertelt

Ik ben geen hardliner op het gebied van euthanasie

Smelt buiten de opnames. 'Ik vind het belangrijk dat jongeren voeling houden met hun lijf, dat ze nadenken over gezondheid. En ik vind het leuk om bij te dragen aan het leren van kinderen. Wat is een mobieltjesverslaving, wat is dopamine? En wat gebeurt er nou eigenlijk in de puberteit? Het begint met één klein klier-tje, de hypofyse – en plots is de regie in het lichaam zoek. Dat zijn leuke onderwerpen, dan heb je meteen de aandacht. Ik heb er plezier in om dingen uit te leggen, van bizarre weetjes over je lijf tot echt een verhaal achter een ziekte. Het is superleuk om contact te hebben met die kids. We merken dat Topdoks ondertussen op scholen wordt gebruikt en dat steeds meer

dokters in ziekenhuizen het programma kennen en willen meedoen.'

Wat het goed doet qua kijkcijfers zijn hulpdiensten, van ambulances tot brandweer, mensenleven redden. 'Rachels man is politieagent, zij vindt dat ook leuk. Zelf vind ik het maken van de human interest-items het mooist. Laatst was ik een 'poepmaatje' van een jongen die niet normaal kan poepen. Voor hem heel ingewikkeld om elke dag een darmspoeling te doen, en om daar op tv voor andere kinderen over te vertellen – dat is nogal wat. Het was een ontzettend leuk joch, en ik vond het zo knap dat hij zich kwetsbaar opstelde. Voor hem wilde ik het extra goed doen.'

EO

Waarom kun je merken dat Topdoks een EO-programma is? Waarschijnlijk door de toon, denkt Smelt. 'Zelf probeer ik mijn fascinatie voor de werking van het menselijk lichaam over te brengen, hoe gaaf het is dat alles zo knap in elkaar zit. We hebben als grondhouding: respect voor het leven, respect ook voor de mensen die in de gezondheidszorg werken. Het helpen van anderen, aandacht voor de zwakkeren – dat moet gezien worden. Een onderwerp als orgaantransplantatie, dat zullen we benaderen vanuit de gedachte: het leven is het altijd waard, ongeacht wat. We vinden het belangrijk dat je bijvoorbeeld kunt laten zien hoe mensen met een chronische ziekte een volwaardig leven kunnen hebben, zoals een kind met diabetes.'

Zelf heeft Smelt een 'holistische kijk' op gezondheid: 'Je bent meer dan alleen de som der delen. Heb ontzag voor je lijf, zorg goed voor je lichaam én je geest en je hart – zonder dat ik een hardliner ben op het gebied van euthanasie. Mensen die staan te demonstreren bij een abortuskliniek, daar heb ik weinig mee.'

Het kinderprogramma Topdoks – 'een soort medisch Klokhuis of Willem Wever' – op NPO Zapp wordt gepresenteerd door Elbert Smelt en Rachel Rosier. Het format is van oorsprong Engels. 'Operation Ouch!' is sinds 2012 een kinderprogramma op de BBC, gepresenteerd door twee artsen, de tweelingbroers Chris and Xand van Tulleken. In de Nederlandse variant is alleen Smelt arts. Het publiek is ongeveer 9 tot 12 jaar: basisschoolkinderen uit de bovenbouw. Het programma trekt gemiddeld 200 duizend kijkers.

Smelt heeft ‘kleine baantjes’ als arts om zijn BIG-registratie te kunnen behouden. ‘Het liefst doe ik iets met hart en ziel, ook als arts. Alleen moet je dat dan meer fulltime doen. En dat kan nu echt niet; in de weekenden ben ik sowieso op pad met de band en dan heb ik ook mijn gezin. Er zijn zoveel verschillende dingen die ik leuk en belangrijk vind. Het liefst blijf ik ruimte houden voor leuke projecten vanuit tv-land en de muziek. Tegelijkertijd wil ik zeker mijn BIG-registratie behouden. Enerzijds om geen neppe tv-dokter te zijn, en ook zie ik op tegen de eventuele herscholing. Geneeskunde zie ik als een kans om op bijzondere plekken terecht te kunnen komen en zinvol werk te kunnen doen. Wie weet waar de muziek, tv of geneeskunde of een combinatie van die drie mij en mijn gezin nog eens brengt?’ ■

Zondag 8 september begint het vierde seizoen van Topdoks, er volgen elf afleveringen bij Zapp, NPO 3, ca. 17.30 uur.

Nacht- en ontijzorg

Naast zijn werk als muzikant en presentator heeft basisarts Smelt de afgelopen tien jaren gewerkt als anios. Zijn belangstelling ligt bij huisartsengeneeskunde, verslavingszorg en psychiatrie. ‘Ik heb een tijdje twee dagen als zaalarts gewerkt in de psychiatrie, maar ook in de gevangenis met GHB-verslaafden. Ik probeerde het onlangs bij de spoedeisende hulp, maar dat was echt te heavy. Het viel lastig te combineren. Nu ga ik binnenkort via een uitzendbureau weer in de psychiatrie aan de slag, waarbij ik vooral nacht- en week-

end diensten vervul. Ik vind dat leuk werk. Het is fijn om voeling te houden met het doktersvak en inspirerend om mensen te ontmoeten. Ik werk graag in de nacht-en-ontij-zorg, misschien komt het omdat ik altijd nieuwsgierig ben, benieuwd naar het verhaal achter iemand. Het is mooi om een connectie te krijgen met mensen van allerlei pluimage en soms een gesprek te hebben, midden in de nacht. Je krijgt iemands hele hebben en houden te horen, je mag alles vragen en krijgt iemand op z’n kwetsbaarst te zien. Dat is toch een voorrecht.’